THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST Telephones: ADelaide 7424-7425
NATHAN FRIEDLAND, President.
UNION LABEL TRADES UNION COUNCIL TORONTO 25

נאָך אַזאַ זיג און איר זענט פאַרלוירען

הערען זיך די אַנטיסעמיטישע צייטונגען אין פּוילען, איבערהויפּט די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ", ניט אויף צו פרעהען דערמיט, וואָס כמעט אַלע סטודענטען, וועלכע זענען אַרעסטירט געוואָרען פאַר די לעצטע אַטאַקעס אויף אידען אין פאַרשיידענע שטעדט פון פּוילען זענען באַפרייט געוואָרען.

הונדערט און פערציג סטודענטען און אַנדערע זענען אַרעסטירט געוואָרען אין דער צייט פון די לעצטע אונרוהען. ניינציג פון זיי, הויפּטזעכלעך עגדעקעס, זענען גלייך באַפרייט געוואָרען, צעהן זענען פּראָצעסירט געוואָרען, פון די צעהן זענען פינף געווען אידען, וועלכע מען האָט פּראָצעסירט פאַר פאַרטיידיגען זיך נעגען די אָנפאַלער. זיי זענען אַלע פאַר'משפּט געוואָרען. צוויי קריסטען פון די צעהן זענען באַפרייט געוואָרען, און דער פּראָצעס פון אַנדערע דריי קריסטען, איז אָפּגעלייגט געוואָרען, און ווי די אַנטיסעמיטישע פּרעסע אין פּוילען לאָזט וויסען, וועלען די דריי אויך באַפרייט ווערען.

מיט דעם דאָזיגען „זיג" הערען די אַנטיסעמיטען זיך ניט אויף צו פרעהען און שטעלען זיך אפילו ניט אָפּ אויף אַ מאָמענט צו באַטראַכטען, וועמען זיי האָבען דאָס אַזוי באַזיגט.

אַ פּוילישער געריכט, אַ פּוילישער ריכטער האָט באַפרייט פּוילישע פּאַגראָמשטשיקעס. געגען וועמען זשע אייגענטליך האָבען די אַנטיסעמיטען געקעמפט, וועמען זיי האָבען דאָס אַזוי גערעדט באַזיגען?

ניט אַנדערש ווי די פּרעסע מיינט דאָ אויסצודריקען די באַהאַלטענע פרייד וואָס ענדליך האָט דאָס פּוילישע געריכט אויך געגעבען אַ סאַנקציע אויף פּאַגראָמען. און אויב דאָס איז דער מיין. דאַן ווערט קלאָר, אַז נאָך אַזאַ זיג און פּוילען איז פאַרלוירען.

קיין לאַנד האָט ניט לעגאַליזירט פּאַגראָמען אויף אידען און איז געבליבען לעבען. צאַר ניקאָלאַי האָט לעגאַליזירט פּאַגראָמען אויף אידען. יענע רעגיערונג איז שוין לאַנג פינסטערע געשיכטע. וועגען אַנדערע לענדער איז שוין אָפּגערעדט. יענע זענען שוין לאַנג פון דער וועלט־מאַפּע פאַרשוואונדען און די, וועלכע זענען געבליבען זענען פאַראַכטעט.

די אידען האָבען גלייך באַשלאָסען די פּוילישע רעגיערונג, אַז זי נעהמט זיך ניט די קלענסטע מיה אָפּצושטעלען די אַנטיסעמיטישע באַוועגונג אין לאַנד. און אַז די פּאָליציי וויסענדיג די באַציהונג פון דער רעגיערונג, האָט זיך ניט געאיילט צו שטערען די כוליגאַנעס אין זייער אַרבייט, יעצט זענען געקומען די פּוילישע געריכט־הייזער און האָבען באַשטעטיגט אַלץ, וואָס די אידען האָבען געזאָגט.

איז עס דאָך ניט אַ בלויזער צופאַל דאָס, וואָס דער פּוילישער פּאָליציי שעף אין וואַלנער קרייז ווערט דערהויבען צו אַ העכערען פּאָסטען, ווען ער ווערט עפענטליך באַשולדיגט אין זיין גלייכגילטיג צו די געשעהענישען אין ווילנער קרייז אין דער צייט פון די אונרוהען.

איז עס דאָך ניט אַ בלויזער צופאַל, וואָס אַלע אַרעסטירטע פּאַגראָמשטשיקעס זענען באַפרייט געוואָרען און די אידען, וועלכע מען האָט אַרעסטירט פאַר פאַרטיידיגען זיך נעגען די אָנפאַלער, זענען פאַר'משפּט געוואָרען.

זענען אפשר די פּאָליאַקען אין טאַראַנטאָ געריכט אין זייער טענה פאַרוואָס די אידען אין טאַראַנטאָ פּראָטעסטירען נעגען דער פּוילישער רעגיערונג. די פּוילישע אָפיציעלע געריכטבריעף איז דאָך ניט בעסער. זי האָט דאָך אַרויפגעלייגט איהר שטעמפּעל דורך באַפרייען די אָנגעקלאָגטע ענדעקעס.

יאָ, די אַנטיסעמיטען האָבען געזיגט. זיי האָבען באַקומען די ברכה פון פּוילישער געריכט אָבער נאָך אַזאַ זיג און די אַנטיסעמיטישע פּוילען איז פאַרלוירען. די וועלט וועט ענדליך דערזעהן דעם אמת'ן פּרצוף פון דוועלכע־אַזשנעס פאַן. און דאַן וועט פּוילען ווערען אַ לאַנד, וואו יעדע מינ־דערהייט וועט קאָנען פריי אַטעמען.

ארטור מיהען אַלס סענאַטאָר

זיים דעם טויט פון סער דזשאַרדזש פאַסטער הערט מען ניט אויף צו ריידען וועגען די קאַנדידאַטען צו פאַרנעמען זיין פּלאַץ אין סענאַט.

מיר זענען אַלע מאָל געווען געגען דעם פּאָליטישען „מושב זקנים" אין אָטאַוואַ, מיר האַלטען, אַז דאָס איז אַן אונגוטיגע אינסטיטוציע, וועלכע פונקציאָנירט אַלס פאַרמאַליטעט, ווייל אַזוי איז עס איינגעשטעלט געווען.

דער קאַנאַדער סענאַט איז פאַר לאַנגע יאָהרען אויסגעוועצט געוואָרען צו גאַנץ שאַרפער קריטיק. פון אַלע זייטען זענען געפאָדערט געוואָרען רעפאָרמען, און אין אַ געוויסער צייט האָט דער געוועזענער פּרעמיער קינג פייערליך פאַרשפּראָכען צו רעפאָרמירען דעם סענאַט.

צוליעב געוויסע אורזאַכען איז דעם פון געוועזענעם ליבעראַלען פּרעמיער ניט געלונגען צו רעפאָרמירען דעם סענאַט און אויך ניט אָפּשאַפען אים, און כל זמן די דאָזיגע אינסטיטוציע עקזיסטירט, דאַרף מען באַשטימען מענ־שען, וועלכע זאָלען צוזאַמענשטעלען דעם פּערזאָנאַל פון סענאַט.

עס איז ניט וויכטיג פאַרוואָס די, וועלכע זענען געווען טשעמפּיאָנען צו אָפּשאַפען דעם סענאַט, האָבען קיין זאַך ניט געפאָן צו רעפאָרמירען, אָדער אין גאַנצען אָפּשאַפען דעם סענאַט. מעגליך, אַז מען קען עס אין גאַנ־צען ניט טאָן, און מעגליך, אַז די פּאָליטישע פאַרטייען לויגט זיך ניט אָפּ־צושאַפען די דאָזיגע קרעפטערשאַפט און די רייד וועגען דעם איז ניט מער ווי פּראָפּאַגאַנדע.

מיר ווילען זיך אויף דעם אין דעם יעצטיגען מאָמענט אין גאַנצען ניט אָפּשטעלען. אויף וואָס מיר ווילען זיך יאָ אָפּשטעלען איז, אויף די אָפּאַינטמענטס צום סענאַט.

יעדע פאַרטיי, וועלכע איז אין מאַכט באַשטימט אירע מענשען צום סענאַט און אין דער צייט פון איר רעגיערונג, אויב זי האָט אַ מעגליכקייט, שאַפט זי זיך אַ מערהייט און מיט אַ מערהייט קען זי קאָנטראָלירען די גע־זעצען פון לאַנד. און אויב זי קען עס ניט טאָן, קען זי אָבער פאַרשאַפען אַ סך אונאַנגענעמליכקייטען דעם צווייטען צד.

דער פאַקט איז, אַז אַ סך מאָל האָט געטראָפען ווען מיר האָבען גע־האַט אַ ליבעראַלע רעגיערונג מיט אַ קאָנסערוואַטיוון סענאַט און פאַר־קערט. ווען די יעצטיגע בענעט רעגיערונג האָט איבערגענומען די מאַכט, איז אויך געווען אַ ליבעראַלער סענאַט.

די סענאַטאָרען, וועלכע ווערען באַשטימט זענען פון אַזאַ עלטער, אַז יעדע רעגיערונג איז זיכער, אַז מיט אַ קליינער אויסנאַמע העט זי פריהער אָדער שפּעטער האָבען אַ מערהייט אין סענאַט.

די בענעט רעגיערונג האָט שוין יעצט אַ קליינע מערהייט אין סענאַט און זי האָט אַ געלעגענהייט צו באַשטימען דריי סענאַטאָרען פון אַנטאַריאָ. וועגען איינעם פון די, וועלכע דאַרפען באַשטימט ווערען, רעדט מען וועגען דעם געוועזענעם פרעמיער אַרטור מיהען. און דערביי ווילען מיר זאָגען, אַז די בענעט רעגיערונג האָט יעצט אַ געלעגענהייט צו באַשטימען אַ מענשען, וועלכער וועט פאַר איר באַמת זיין אַ קרעדיט.

אויב אַ סענאַט דאַרף עקזיסטירען, און אויב מענשען דאַרפען באַ־שטימט ווערען אַלס סענאַטאָרען, קען זיך די בענעט רעגיערונג ניט ווינשען קיין בעסערע מענשען ווי פון דעם אַרטור מיהען קאַליבער.

אַרטור מיהען איז אַ שטאַטסמאַן פון העכערען גראַד, ער איז אַ מענש מיט אַ סך וויסען און איז אַ פירער. אַרטור מיהען אין סענאַט וועט זיין אַ קרעדיט פאַר'ן לאַנד, און אַ גרויסער קרעדיט פאַר די, וועלכע וועלען אים באַשטימען.

דער געוועזענער קאַנאַדער פּרעמיער מר. מיהען אַלס סענאַטאָר, וועט זיין אַ קרעדיט פאַר'ן סענאַט.

אונזערע אַרבייטער דעפּוטאַטען

(טעגליכע שטעטען)
פון יצחקי

פון אטאַוואַ איז לעצטענס געקומען אַ באַריכט, וועלכער איז בריוויס און ווייט פּובליקירט געוואָרען אין דער טאָראָנטאָ'ער ענגלישער פּרעסע, וועגען אַ רעדע, וואָס אַ טאָראָנטאָ'ער פאַרטרעטער אין פערע־ראַלען פּאַרלאַמענט האָט דאָרט געהאַלטען אין פאַרבינדונג מיט די אַרבייטס־קאַנדי־ציעס אין לאַנד.

דער דאָזיגער פאַרטרעטער איז דער באַקאַנטער פּאָליטיקער, ה. סי. מעטטיוס.

איך האָב זיך שוין לאַנג געקליבען צו שרייבען וועגען זיין רעדע, איבערהויפּט וועגען יענעם פּונקט וואו ער רעדט וועגען די לייבאָר מעמבערס אין פּאַרלאַמענט. צו־ליעב כמה טעמים האָב איך אָבער פאַר־נאַפלעסיגט צו שרייבען וועגען דעם, ביז עס איז געקומען אַ לעזער און האָט מיר אַ שטורך געטאָן אין זייט.

סוף כל סוף איז דאָך דער לעזער פאַרט דער יעניגער וועלכער גיט דעם שרייבער דעם שטויס צו שרייבען איבער זאַכען וועלכע ער פאַרנאַכלעסיגט, און טאַקע צוליעב דעם, זוך איך שטענדיג צו איבערלייענען די בריעף פון לעזער אין יעדער סאָרט צייטונג וועלכע איך נעהם אין האַנט אריין — ווייל לויט די לעזער קאָן מען דערקענען ווער די שרייבער זע־נען . . .

* * *

שרייבט ער (דער לעזער) אַזוי: —

חשובע'ער פאַניע, און אַזוי ווייטער.

איך האָב לעצטענס געלייענט אַ באַ־ריכט אין די טאָראָנטאָ'ר צייטונגען, וואו עס ווערט איבערגעגעבען, אַז די אַרבייטער פאַרטרעטער אין פערעראַלן פּאַרלאַמענט ווערען באַשולדיגט פון דעם פאַנטעטישען וועגן טאָראָנטאָ'ר דעפּוטאַט מר. ה. סי. מעטטיוס, אַז אין דער אמת'ען פאַרטרע־טען זיי ניט די קאַנאַדער אַרבייטער, נאָר זיי זוכען בלויז צו פאַראורזאַכען „טראָ־בעל" אין פאַרלאַמענט.

"ווייל איך איהם פרעגען, וועגן האָט ער רעדן, (מעטטיוס) אַמאָל פאַרטראָטען די אַרבייטער? איך גלויב, אַז דער דאָזיגער מר. מעטטיוס איז עס איינער פון די, וועלכע האָבען זיך פאַרמאַסטען צו לייזען די אַרבייטס־פאַזיגקייט אין לאַנד, אָדער זיי וועלען אומקומען צוזאַמען מיט די אַר־בייטס־פאַזיע. האָבען זיי געזאָגט, דערווייל האָבען מיר נאָך ניט געזעהן וואָס מעטט־יוס האָט אויסגעטאָן אין דער הינזיכט.

מיר דאַרפען דאַנקען גאָט וואָס מיר האָבען אין פאַרלאַמענט אַזעלכע פאַר־טרעטער ווי וואָרסוואָרט, היפּס, מעק־אַניס און האַמפרי מיטשעל. אַהן זיי, צו פאַרכרענגען פאַר'ן פאַרלאַמענט די אַרבייי־טער פאַדערונגען וואָלטען מיר געוויס גע־ווען אין אַ פיעל ערגערער לאַגע אין דער איצטיגער צייט".

אייערער, מיט דרך אַרץ,

פ. וו.

* * *

ווען איך זאָל ניט דאַרפען אויספי־לען נאָך, אַן ערך, אַ האַלבען קאָלום, וואָלט איך געקאָנט דערקלערען אין געעפענטלעכע ווערטער, אַז איך בין מסכים הונדערט פּראָצענט מיט דער מיינונג וועלכע איז אויבען אויסגעדריקט געוואָרען פון דעם לעזער, און דערמיט וואָלט איך געקענט דעם נאַנצען ענין אָפּ'פּסר'ן.

וואָס־זשע וועט אָבער בלייבען מיט דעם אַנדערען טייל פון דעם ניט־אויסגע־פילטען קאָלום?

אַ ליידיגער פאַס ביז אַרונטער טאָר דאָך ניט בלייבען... וועלען מיר דאַר־בער זייהען ווייטער.

צו באַשולדיגען די אַרבייטער דעפּו־טאַטען אַז זיי פאַרטרעטען ניט די קאַנאַ־דער אַרבייטער, נאָר אַז זיי זוכען אין פאַר־לאַמענט צו פאַראורזאַכען „טראָבעל" איז ניט נאָר אַן אַבסורד, נאָר עס איז אַ נאַ־רישע בייזזוויילינג באַשולדיגונג אויף פּער־זאָנען וועמענס גזעלשאַפטליכער און פּאָ־ליטישער רעקאָרד איז דער בעסטער ענט־פער אויף די דאָזיגע אַלע באַשולדיגונגען.

געוויס זענען די אַרבייטער דעפּוטאַ־טען „טראָבעל־מאַכער" — פון מעטט־יוס'ען שטאַנדפּונקט. אָהן די דאָזיגע „טראָבעל־מאַכער" וואָלט דאָך אין פאַר־לאַמענט געקאָנט זיין שטיל און רוהיג ווי אין אַן אויער. וואָס מען וואָלט באַשלאָ־סען וואָלט מען געטאָן און עס וואָלטען ניט געווען קיין פאַרוואַרפער און אויפוואַר־פער.

עס איז דאַריבער זעהר פאַרשטענדליך פאַרוואָס מעטטיוס טראָגט אַזאַ האַרץ אויף די אַרבייטער דעפּוטאַטען.

אָבער די אַרבייטער מאַסען מעגען געוויס זיין צופרידען. דאָס איז דער בעס־טער סימן, אַז די אַרבייטער דעפּוטאַטען פאַרטרעטען ערליך די אינטערעסען פון די אַרבייטער מאַסען און דאָס איז, לויט מיין מיינונג, דער בעסטער קאָמפּלימענט ניט נאָר פאַר די אַרבייטער דעפּוטאַטען נופּא, נאָר פאַר יענעם טייל פון דער קאַ־נאַדער אַרבייטערשאַפט, וועלכער האָט גע־שיקט די דאָזיגע פאַרטרעטער אין פאַר־לאַמענט.

פון אידישען לעבען אין בעלגיע

פון י. פוס

דער עקאָנאָמישער מצב פון בעלגי־שע אידען ווערט פון טאָג צו טאָג שווע־רער. נאָך דעם פאַרצווייפעלטען מצב פון די דיאַמאַנטן־סוחרים, וואָס איז אַנטשטאַ־נען צוליעב דעם פאַלען פון די דיאַמאַנ־טען־פּרייזען אויף פּופּציג פּראָצענט, האָ־בען די לעצטע געשעהענישען אין ענ־לאַנד געשטעלט אין סכנה די עקזיסטענ־צען טויזענטער אידען וואָס זענען באַשעפ־טיגט אין דער לעדער און טריקאָטאַזש אינדוסטריע און האָבען ביז איצט אָפּגע־עצט זייערע פּראָדוקטען כמעט אויס־שליסליך אין ענגלאַנד.

די פּראָטעקציע־פּאָליטיק פון ענגלאַנד טרעפט בכלל צום גרויסען טייל בעלגיע, און אין בעלגישען פאַרלאַמענט איז לעצ־טענס ווידער אויפגעהויבען געוואָרען די פראַגע פון אויסלענדישע אַרבייטער. אַלס רעזולטאַט פון אָט־דער אומזיכערער לאַ־גע הערשט לעצטענס אַ געוויסע אָפּגע־שטאַנענקייט ביי די בעלגישע אידען אויף דעם געזעלשאַפטליכען געביט. די לאָקאַלע אינסטיטוציעס פאַר געזעלשאַפטליכער הילף ווי אויף פון דער קהלה ליידען זעהר פון געלט־מאַנגעל, און די צאָהל נויטבאַ־דערפטיגע פאַרמעהרט זיך פון טאָג צו טאָג. די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע האַלט זיך קוים אויף די פיס. פאַר איינער פון די היגע רעליגיעזע אידישע שולען, וואָס עקזיסטירט שוין אַרום דריי יאָהר. איז מען היינטיגס יאָהר געווען געצוואונגען צום ערשטע מאָל צו שיקען זאַמלען פאַר־דען אין ענגלאַנד.

ניט קוקענדיג אויף דעם דאָזיגען מצב פול מיט יאוש, אַנטוויקעלט זיך אין בעלגיע, באַזונדערס אין אַנטווערפען, אַ דאַנק דער שטאַרקע יוגענט־באַוועגונג. אַ דאַנק דער אַרבייט פון דער ציוניסטישער יוגענט, האָט זיך איינגעגעבען דעם ביוראָ פון קרן־קימת דורכצופירען עדאָגריף ווי־נע זאַמעלאַקציעס. באַזונדערס גוט איז אויסגעפאַלען דער באַזאַר און אויסשטע־לונג וואָס דער קרן־קימת האָט איינגע־אָרדענט לכבוד זיין 30־יאָהריגען יובילי־אין פאַרלויף פון פיער טעג איז געגאַ־מעלט געוואָרען אַרום טויזענט פונט אַלס באַזיס פאַר דער בעלגישער קאָלאָניע אויף דעם באַדען פון קרן־קימת.

די אידישע מאַרק־הענדלער ליידען נאָך אַלץ פון די שיקאַנעס פון די לאָקאַלע באַאַמטע, וואָס זייהען פאַר די בעלגישע הענדלער. עס האָט שוין לעצטענס גע־האַלטען ביי אַ פאַראייניגונג די אַר־גאַניזירטע אידישע הענדלער מיט דעם פעדעראַציע פון די בעלגישע מאַרק־הענד־לער. די אידען האָבען שוין אפילו מסכים געווען אויף די באַדינגונגען פון דער בעל־גישער אָרגאַניזאַציע, אַז בלויז הענדלער וואָס זענען אָרגאַניזירט זאָלען זיין געשטיצט. עס איז אפילו צוליעב דעם געקומען צו אַ שפּאַלטונג ביי די אידישע מאַרק־הענדלער. עס האָט זיך אָבער אויס־גאָלאָזט מיט גאָרניט, ווייל די בעלגישע פעדעראַציע האָט ערקלערט, אַז זי איז בכלל געגען אַ באַזונדערער אידישער סעקציע. די אידישע מאַרק־הענדלער האָ־בען פון די אַלע אונטערהאַנדלונגען גע־האַט בלויז פאַרדרוס, און דערווייל איז אַלץ געבליבען ביים אַלטען.

די אַנטיסעמיטישע עקסצעסען אין פּוילען האָבען ביי די בעלגישע אידען אַרויסגערופען גרויס פאַרביטערונג. צו־ליעב די איינגענע דאַנות און נעזעלשאַפט־ליכער פאַסיוויטעט איז ניט געקומען צו קיין גרויסע מאַניפעסטאַציעס פון בעלגי־שע אידען נעגען די עקסצעסען.

עס זענען אָבער פאָרגעקומען פּראָ־טעסט־פאַרזאַמלונגען פון פאַרשידענע הערפּערשאַפטען. אַזוי האָט די אַנטוועד־פענער קהלה אויף איינער פון איהרע זי־צונגען אָנגענומען אַ שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען די עקסצעסען. עס האָ־בען אויך פּראָטעסטירט די אידישע סטו־דענטען אין גענט, ליעזש, אַנטווערפען און בריסעל. אין אַנטווערפען איז גע־קומען צו דאָס באַקאַנטען קאָנפליקט פון אַראָפּרייסען דאָס עקסטעל מיט מודעות פון אידישען סטודענטען פאַראיין. דער פּוילישער סטודענטען פאַראיין האָט דער־נאָך אפילו געמאָרעט די אומבאַקאַנטע שולדיגע.

אין וועהוויע איז אָפּגעהאַלטען גע־וואָרען אַ גמיינזאַמער פּראָטעסט־מיטינג פון אַלע סטודענטען פון דער טעקסטיל הויכשולע און בתוכם אויך פּאָליאַקען. אין בריסעל איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַ פּראָטעסט־פאַרזאַמלונג פון די מיטגלי־דער פון פאַראיין פון פּוילישע בירגער, וואָס באַשטעהט פון אידען און פּאָליאַקען און וועמעס פאָרזיצער איז דער פּוילישער סאָנסול ביטלעווסקי.

אויך די בעלגישע סאָציאַליסטען האָ־בען ביי פאַרשיעדענע געלעגענהייטען אין וואָרט און אין שריפט פּראָטעסטירט גע־גען די שאַוויניסטישע אַרויסטרעטונגען פון דער פּוילישער יוגענט. כאַראַקטע־ריסטיש איז אויך די ערקלערונג פון איי־נעם פון די אָנגעזעהענסטע סאָציאַליסטי־שע פיהרער, ספּאַאַק, אויף אַ מיטינג אין בריעסל, ווען מען האָט איהם פאָרגע־וואָרפען די ניישטראַלע האַנדלונג פון דער פּוילישער סאָציאַליסטישער פאַרטיי בעת די געשעהענישען. ספּאַאַק האָט ער־קלערט, אַז ניט קוקענדיג אויף דער שטעלונג פון די פּוילישע סאָציאַליסטען, וועלען די בעלגישע סאָציאַליסטען שטענ־דיג פאַרדאַמען דעם אַנטיסעמיטיזם.

די טעג איז פאָרגעקומען אַ קאָנגרעס פון דער בעלגישער אַרבייטער־פאַרטיי וועגען דער שול־פראַגע. דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען אַן אַנטשיידענדיגען באַ־שלוס וועגען דער שטעלונג פון די סאָ־ציאַליסטען צו די פּריוואַטע שולען פון די רעליגיעזע גרופּירונגען.

ווי אַזוי האָט דאָס אַלץ אַפּגעוואָרפען אַ שאָטן אויף דער בעלגישער אַרבייטער־פאַרטיי, ווייל דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען אַן אַנטשיידענדיגען באַ־שלוס וועגען דער שטעלונג פון די סאָ־ציאַליסטען צו די פּריוואַטע שולען פון די רעליגיעזע גרופּירונגען.

ווי באַוואוסט האָט די קאַטוליישע פּאַרטיי אַ זעהר גרויסע שול־לעגען אין בעלגיע, וועהרענד די איבעריגע פּאַרטייען באַגנוגענען זיך מיט דער אָפיציעלען נייטראַלער שול. איצט אָבער, מיט דעם ראַדיקאַלען באַשלוס פון די סאָציאַליס־טען צו שטימען נעגען די סובסידיעס פאַר די רעליגיעזע שולען, איז פאַראַן אַ סכנה פאַר די אידישע שולען. צוויי פון די דאָ־זיגע אידישע שולען נעפינען זיך אין אַנט־ווערפען און איינע אין בריסעל, און זיי באַקומען גרויסע סובסידיעס פון דער מלוכה. אויב דער סאָציאַליסטישער פאַר־לאַנג זאָל האָבען אַ מערהייט אין פאַר־לאַמענט, וועלען אויך די אידישע שולען פאַרלירען זייערע סובסידיעס.

לעת־עתה זענען ביים רודער די קאַ־טאָליקען, און דער באַשלוס פון די סאָ־ציאַליסטען איז דערווייל נאָך ניט אין מאַכט.

(„איטאַ").

דוד פינסקיס 60 יאָרינער יובילי וועט נע־פייערט ווערען איבערן גאַנצען לאַנד

דער 60 יאָהריגער יובילי פון דעם באַריהמטען אידישען שריפטשטעלער און דראַמאַטורג דוד פינסקי, וועט געפייערט ווערען היינטיגען יאָהר אין. אַלע גרעסערע שטעדט פון די פאַראייניגטע שטאַאטען און קאַנאַדע, און מסתמא אויך איבער דער גאַנצער וועלט.

אין ניו יאָרק וועט דער דאָזיגער יום טוב, וועלכער איז איינענטליך אויך דער 40 יאָהריגער יובילי פון דוד פינסקי'ס ליטעראַרישער טעטיגקייט, געפייערט וועד־רען אויף אַ גראַנדיעזען אופן אין איינעם מיט די גרעסטע זאַלען פון שטאַדט.

דער יובילי ווערט אָרגאַניזירט פון אַ קאָמיטעט פון פאָרשטעהער פון אַלע אַר־בעטער אָרגאַניזאַציעס, יוניאָנס און פאַר־אייניגונגען, ווי אַרבייטער רינג, אידיש נאַ־ציאָנאַלער אַרבייטער פאַרבאַנד, אידישע קולטור נעזעלשאַפט, פּועלי ציון, י. ל. פּרץ שרייבער פאַראיין, אידישער פען־קלוב, אידישער וויסענשאַפטליכער אינ־סטיטוט, אידישע אקטיאַרען יוניאָן, אַמאַלגאַמייטער יוניאָן, שלום עליכם פאָלק אינסטיטוט, אידישע פאָלק שולען אידישע אַרבייטער שולען, פאָקעטבוק־מאַכער יוניאָן, אַרבייטער רינג לעהרער פאַרבאַנד, אידישע אַנציקלאָפּעדיע, יוגנט פּועלי ציון, יוגענט ליגע ביי דער אידי־קולטור נעזעלשאַפט, אידישער לעהרער־סעמינאַר, פּיאָנערען פרויען אָרגאַניזאַציע, פרייער אַרבייטער סעקטער, נעווערקשאַפט־טען קאָמפּיין און אַנדערע.

עס ווערען אָרגאַניזירט קאָנפערענצען פון אָרגאַניזאַציעס צו פייערען דוד פינס־קיס יובילי אויף אין אַנדערע שטעדט.

די עקזעקוטיווע פון קאָמיטעט צו ליכער פאַסיוויטעט איז ניט געקומען צו קיין גרויסע מאַניפעסטאַציעס פון בעלגי־שע אידען נעגען די עקסצעסען.

עס זענען אָבער פאָרגעקומען פּראָ־טעסט־פאַרזאַמלונגען פון פאַרשידענע הערפּערשאַפטען. אַזוי האָט די אַנטוועד־פענער קהלה אויף איינער פון איהרע זי־צונגען אָנגענומען אַ שאַרפע פּראָטעסט־רעזאָלוציע געגען די עקסצעסען. עס האָ־בען אויך פּראָטעסטירט די אידישע סטו־דענטען אין גענט, ליעזש, אַנטווערפען און בריסעל. אין אַנטווערפען איז גע־קומען צו דאָס באַקאַנטען קאָנפליקט פון אַראָפּרייסען דאָס עקסטעל מיט מודעות פון אידישען סטודענטען פאַראיין. דער פּוילישער סטודענטען פאַראיין האָט דער־נאָך אפילו געמאָרעט די אומבאַקאַנטע שולדיגע.

אין וועהוויע איז אָפּגעהאַלטען גע־וואָרען אַ גמיינזאַמער פּראָטעסט־מיטינג פון אַלע סטודענטען פון דער טעקסטיל הויכשולע און בתוכם אויך פּאָליאַקען. אין בריסעל איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען אַ פּראָטעסט־פאַרזאַמלונג פון די מיטגלי־דער פון פאַראיין פון אידען און פּאָליאַקען, וועלכע אַבער, מיט דעם ראַדיקאַלען באַשלוס פון די סאָציאַליס־טען צו שטימען נעגען די סובסידיעס פאַר די אידישע שולען, איז פאַראַן אַ סכנה פאַר די אַנטוועד־פענער אידישע שולען.

אויך די בעלגישע סאָציאַליסטען האָ־בען ביי פאַרשיעדענע געלעגענהייטען אין וואָרט און אין שריפט פּראָטעסטירט גע־גען די שאַוויניסטישע אַרויסטרעטונגען פון דער פּוילישער יוגענט. כאַראַקטע־ריסטיש איז אויך די ערקלערונג פון איי־נעם פון די אָנגעזעהענסטע סאָציאַליסטי־שע פיהרער, ספּאַאַק, אויף אַ מיטינג אין בריעסל, ווען מען האָט איהם פאָרגע־וואָרפען די ניישטראַלע האַנדלונג פון דער פּוילישער סאָציאַליסטישער פאַרטיי בעת די געשעהענישען. ספּאַאַק האָט ער־קלערט, אַז ניט קוקענדיג אויף דער שטעלונג פון די פּוילישע סאָציאַליסטען, וועלען די בעלגישע סאָציאַליסטען שטענ־דיג פאַרדאַמען דעם אַנטיסעמיטיזם.

די טעג איז פאָרגעקומען אַ קאָנגרעס פון דער בעלגישער אַרבייטער־פאַרטיי וועגען דער שול־פראַגע. דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען אַן אַנטשיידענדיגען באַ־שלוס וועגען דער שטעלונג פון די סאָ־ציאַליסטען צו די פּריוואַטע שולען פון די רעליגיעזע גרופּירונגען.

ווי מיר האָבען געזען אַפּגעוואָרפען אַ שאָטן אויף דער בעלגישער אַרבייטער־פאַרטיי, ווייל דער קאָנגרעס האָט אָנגענומען אַן אַנטשיידענדיגען באַ־שלוס וועגען דער שטעלונג פון די סאָ־ציאַליסטען צו די פּריוואַטע שולען פון די רעליגיעזע גרופּירונגען.

שטאַדט פון צוקונפט

(פאָרזעצונג פון פּיידזש 5)

טער מיט דעם פּראָפּאַלאַ. און דער ערא־פּלאַן, ווייל ער האָבען, וועט זיין דער איינציגער פאַרקעהר מיטעל פון דער צור קונפט. אַזוי זעהט ער די צוקונפטיגע שטאַדט, וועלכע וועט געבויט ווערען פאַר טאָליקען, און דער באַשלוס פון די סאָ־ציאַליסטען איז דערווייל נאָך ניט אין מאַכט.

מען זיך עס זיין ניט מעהר ווי אַ חלום, אָבער אַ שענער חלום איז עס.

דער מאַדערנער „הקדש"

(במקום פעליעטאָן)
פון אברהמל.

אַמעריקאַ — אַ שטעדטעל האָט, דער נאָמען — ניט קיין אונטערשיד, — דאָס שטעדטעל האָט זיין

"אייגענס" דאָרט

אַ צאַצקע — אַ שפּיטאָל.

דורך טאָג און נאַכט דאָס

שטעדטעל רוישט

פון קאַר'ס, מאַשינען פליהענדיג,

און עקסידענטען טרעפען זיך

נאָר ממש אַהן אַ צאָהל...

קיין שונא אָבער ווינש איך ניט

צו ווערען פון אַן עקסידענט

אַ קרבן דאָרט, און ליגען דאַן

אין טייערען שפּיטאָל.

מיט "סטיטשעס" אין די שליינען, צי

מיט פּלאַסטערס אויף די לאָפּעטקעס,

און קרעכצען אַ געפענטעטער

פאַר וועהטאָג אויפ'ן קול!

פאַר דריי מעת לעת ניט צוקומען

קיין דאָקטאָר צו זיין בעטעל וועט,

נאָר נוירסעס וועלען מעסטען איהם

דעם דופק און די היץ.

און וועט ער וועלען איינשלאָפען,

וועט יעדע רגע וועקען איהם

דער שכן מיט זיין כראָפּען, און

דער "קלינער" מיט זיין קריץ...

אין האָספּיטאַל אין זעלבינען

מכמה יאָהרען הערשען שוין

נעזעצען, רולס פאַרשיידענע

פאַר יעדען פּאַציענט,

און אין "נעהאַקטע וואַנדען" מוז

עס וואָלט געווים ווינשענסווערט גע־

ווען, אַז די מיליאָנען אַרבייטער אין קאַ־

נאַדע זאָלען שיקען ניט בלויז פיער

"טראָבעל־מאַכער", נאָר 104 אַזעלכע

פאַרטרעטער. אמת, עס וואָלט דאָן גע־

ווען מערער "טראָבעל", אָבער דערפאַר

וואָלטען די אַרבייטער געהאַט מעהר פּרי־

ווילעגיעס אין לעבען ווי זיי האָבען

איצט.

הורא פאַר די "טראָבעל־מאַכער"!

זיי זענען אונז ליעב, דוקא מיט זייער

גרויסען חסרון.

אַ יעדער חולה פאָלגען זיי,

וואָס כאַליעט מיט זיין עקסידענט

און ליגט אין פרעמדע הענט.

אין פאַל — זיין קאָפּ צולעכערט איז

אַן זיין נעבייז געשוואָלען איז,

די נוירסעס גיבען אַכטונג אויף

זיין מאָגען קודם־כל,

און אויב דער חולה רייניגט־זיך

ניט מעהר ווי איין מאָל טעגליך, איז

אַ סימן, אַז עס האָלט שוין מיט

זיין מאָגען זעהר שמאָל . . .

דערלאַנגט מען איהם אַ פּיזיק גלייך,

און אויף אַ "דייעט" פאַרוועהן

דער חולה ווערט "געזעצליך" פון

די "שוועסטערלאַך" געשטעלט,

קיין פליש — אויף אַ רפואה ניט,

נאָר גרינס מיט טיי און פּילען צוויי

אַ פּעניג "טאָסט", אַ פייג, אַן איי,

און — יוצא פאַר זיין געלט...

דער קרבן פון דעם עקסידענט,

ווי יורקעס הונט, מוז שווייגען אַלץ,

און הונגערען, און שווייצען, און

זיך האַלטען פאַר'ן קאָפּ...

קוים עפענט ער די לעפצען נאָר

צו בעטען עפּעס עסען נאָך,

אַ טערמאָמעטער תיכף ניט

זיין פּיסקעל אַ פאַרשטאָפּ...

דאָס פּייפעלע מיט קוועקזילבער

קען ליגען אין זיין מויל אַזוי

ביז מנחה־צייט, ווייל ביזיי איז

די נוירס אויף פּראָנטען צעהן,

דאָ טרייסט זי אַ צוקריפּעלטען,

דאָרט וואַשט זי הענט צובראָכענע,

באַקרוינט דריי קעפּ מיט

"אייזבענס", און

זיך ניט־צוריסען קען!...

און ווען דער חולה אַטעמלאָז

שוין ליגט דאָרט מיט'ן "פּיפּ" אין מויל

פאַר'חלש'ט, קומט די "שוועסטער" צו

און איהם באַפרייט פון יאָך...

ווי מייער אָבער קאָסט איהם די

באַפרייאונג פון דער פּיפּעלע!

עס קומט שוין אויף זיין אַפּעטיט

אַ שפּאַגעל־נייער בראָך...

די נוירס — זי כאַפּט זיך אויש ביים קאָפּ

דער טערמאָמעטער, ווען האָט זיך

אין פּיסק צוואַרימס מורא'דיג,

צייגט איבער הונדערט גראַד!

דער קרבן פון דעם עקסידענט

איז ממש אַ מסוכן!... און

באַשעאָט איז איהם צו קריגען ערשט

אַ "דייעט" מן־הצד...

ער זעהט שוין ניט קיין אייער מעהר,

נאָר בלויז אַ "סופ